

4. Varför är lönsamheten i jordbruket viktig för den biologiska mångfalden?

Kort fakta

- Tillståndet för den biologiska mångfalden i världen är i kris. Den biologiska mångfalden är nödvändig för människans överlevnad men dess status försämras i världen.
- Globalt sett är avskogning och ökad markanvändning det största hotet mot biologisk mångfald. I Sverige är igenväxta ängs- och hagmarker det största hotet.
- Betande djur är en förutsättning för att bevara artrika betesmarker.
- En betad mark kan innehålla så många som 40 olika arter per kvadratmeter, det är lika mycket mångfald som finns i en regnskog.
- Många blommor och örter som är viktiga för pollinerande insekter är helt beroende av de öppna naturbetesmarkerna. Det bidrar till ekosystemtjänster som matjordsbildning, pollinering, produktion av mat, och även rekreation, friluftsliv och upplevelser

- Ett av de 16 svenska miljömålen är att skapa ett rikt odlingslandskap. För att nå det målet är ett aktivt och lönsamt jordbruk i hela landet det viktigaste, enligt Naturvårdsverket.

Lönsamhet

- Det krävs lönsamhet för att satsa på hållbara investeringar.
- Investeringar för framtidens jordbruk handlar inte enbart om att uppnå miljö- och klimatmålen. I grunden handlar det om vår livsmedelsförsörjning, och om att säkra en ekonomiskt stark jordbrukssektor.
- Är lönsamheten dålig måste företagaren prioritera åtgärder för ökad produktion istället för satsningar som ger biologisk mångfald.
- Ett förändrat klimat kräver också investeringar för att anpassa jordbruket för ett mer oförutsägbart väder, med både mer värme och perioder av ökad torka eller häftigare nederbörd.

Varför är lönsamheten i jordbruket viktig för den biologiska mångfalden - en fördjupning

Alla som brukar marken har ett ansvar att skapa förutsättningar för den livsnödvändiga biologiska mångfalden. Ett ansvar som Sveriges bönder vill ta. Men samhället behöver se till att hållbar livsmedelsproduktion blir lönsam, först då kan jordbruket på ett ännu bättre sätt bidra i omställningen.

1. Globala fakta / förhållanden

Tillståndet för den biologiska mångfalden i världen är i kris, det rapporterade den första internationella globala analysen våren 2019, IPBES¹. Den biologiska mångfalden är nödvändig för människans överlevnad men dess status försämras i världen. Samtidigt urholkas de flesta ekosystemtjänster. De direkta och indirekta drivkrafterna bakom förlusten av biologisk mångfald har tilltagit de senaste 50 åren. I rapporten från IPBES sägs det tydligt att naturen, den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna kan bevaras, restaureras och nyttjas hållbart, samtidigt som andra samhällsmål kan nås, om åtgärder vidtas snabbt och samordnat.

2. Läget i Sverige

Djurhållning – en del av biologisk mångfald

I debatten om jordbrukets viktiga roll för landet och utvecklingen i riktning mot ökad hållbarhet, lyfts nästan bara de negativa aspekterna av djurhållning fram. Men faktum är att djurhållning har en viktig roll att fylla i det svenska jordbrukslandskapet, inte minst för den biologiska mångfalden. Betande djur är en förutsättning för att bevara artrika betesmarker. En betad mark kan innehålla så många som 40 olika arter per kvadratmeter. Många blommor och örter som är viktiga för pollinerande insekter är helt beroende av de öppna naturbetesmarkerna. Det bidrar till ekosystemtjänster som matjordsbildning, pollinering, produktion av mat, och även rekreation, friluftsliv och upplevelser – tjänster som vi kanske har tagit för givet, men som vi definitivt varken kan eller vill vara utan.

Ett av de 16 svenska miljömålen² är att skapa ett rikt odlingslandskap. För att nå det målet är ett aktivt och lönsamt jordbruk i hela landet det viktigaste, enligt Naturvårdsverket. Detta glöms lätt bort i debatten. Att kunna föra en balanserad och faktabaserad diskussion kring djurhållning är avgörande om vi ska utarbeta de strategier som krävs för framtiden.

¹ <https://www.ipbes.net/global-assessment-report-biodiversity-ecosystem-services>

² <http://www.sverigesmiljomal.se/miljomalen/>

Lönsamhet en del av klimategvationen

Självklart har vi som äger och brukar marken ett ansvar, oavsett om det gäller att skapa förutsättningar för pollinatörer eller att minska våra egna utsläpp. Men samhället behöver också ta ansvar och skapa förutsättningar för att ett ökat fokus på hållbar produktion även blir lönsamt, och på så sätt hållbart ur ett ekonomiskt perspektiv. Investeringar för framtidens jordbruk handlar därför inte enbart om att uppnå miljö- och klimatmålen. I grunden handlar det om vår livsmedelsförsörjning, och om att säkra en ekonomiskt stark jordbrukssektor. Är lönsamheten dålig måste företagaren prioritera åtgärder för ökad produktion istället för satsningar som ger biologisk mångfald.

Lika viktigt som att minska utsläppen, är att kunna anpassa jordbruket till klimatförändringarna, som för Sveriges del kan innebära en längre växtsäsong och en mer oförutsägbar väderlek med mer värme och perioder av ökad torka eller häftigare nederbörd. Att anpassa jordbruket för att kunna hantera klimatförändringarna ger samtidigt förutsättningar för en ökad produktion.

3. Det här gör det gröna näringslivet inom detta området för ökad hållbarhet.

- **Kantzoner/skyddszoner/buffertzoner/våtmarker:** För att minska läckage av näring och växtskyddsmedel samt minska risken för erosion och fosforförlust, anläggs zoner längs diken, kanter och vattendrag. Zonerna gynnar samtidigt den biologiska mångfalden.
- **Betesdrift:** Genom kött- och/eller mjölkproduktion hävdas betesmarker som då fortsätter vara i bruk, en förutsättning för det stora antalet arter som finns där.
- **Odling:** Genom livskraftiga företag, i hela landet, brukas jorden så att odlingslandskapet hålls öppet, vilket skapar förutsättningar för att hälften av arterna i Sverige ska kunna ha kvar sina boendemiljöer.

- **Bevarar lantraser:** Tillståndet för lantraser bedöms vara godtagbart tack vare det engagemang som finns från lantbrukare och föreningar som arbetar för att bevara lantraser och kulturväxter.
- **Sköter kulturmiljöer:** I odlingslandskapet finns många kulturmiljöer, som exempelvis stenmurar och stengårdsgårdar. I kulturmiljöerna finns en unik biologisk mångfald som gynnas när kulturmiljöerna sköts.
- **Kunskapsutveckling:** Kunskap om hållbara metoder som till exempel säkert växtskydd delas via rådgivning, studiegrupper, kurser och annat erfarenhetsutbyte.
- **Ekologisk produktion:** Särskilt i slättområden gynnar den ekologiska produktionen den biologiska mångfalden.
- **Opinionsbildning:** Driver politiska frågor för att belysa aspekter som lönsamhet och utformning av miljöersättningar.
- **Kvalitetssäkrar:** Använder certifieringar som bland annat innebär åtaganden för att gynna biologisk mångfald, exempelvis svenskt Sigill och Krav.

Läs mer

Om försörjningstrygghet: <https://www.lrf.se/mitt-lrf/nyheter/riks/2017/12/det-har-behovs-for-en-battre-krisberedskap/>

